

Empatyczna wyobraźnia

Iwona Kalenik, Agnieszka Kacprzak

Dokumentacja (fragment) złożona do konkursu na kuratorski projekt wystawy w Pawilonie Polskim na 19 Międzynarodowej Wystawie Architektury w Wenecji w 2025 r.

„By móc działać inaczej, musimy sobie opowiedzieć świat inaczej”
Monika Rogowska-Stangret „Być ze świata”

Nasza praca to gest powrotu – odsłaniamy to, co od dawna skryte pod twardą warstwą posadzki. Gleba dotąd stłumiona, zacznie oddychać, stając się przestrzenią odżywczą i regeneratywną. Ten prosty akt odsłonięcia gleby jest zaczynem opowieści o lepszej relacji człowieka ze światem. To decyzja – wycofujemy się, by dać miejsce przyrodzie, oddając jej to, co zawsze było jej, szukając możliwości do ponownie symbiotycznego współistnienia. Pawilon Polski w Wenecji może stać się manifestem architektury opartej na empatycznej wyobraźni.

Produkujemy i rozpowszechniamy wiedzę, prowadzimy zaawansowane akademickie dyskusje. Potrzeba jednak bardziej empatycznego podejścia, troski o wszystkie byty świata, tworzenia nowych teorii i praktyk skierowanych w stronę “more-than-human-world”, które będą lepiej odpowiadały na wyzwania i potrzeby otaczającego nas świata. Niezbędnym paradygmatem myślenia i działania staje się dziś regeneratywność. Przestrzenie miasta mają potencjał ogromnej bioróżnorodności, harmonijnego współistnienia tysięcy gatunków. Bogate w miejsca wymykające się jasnym użytkowym kategoriom, mogą okazać się skarbnicą o(d)żywczych zasobów.

Empatyczna wyobraźnia pozwala snuć wizje świata, w którym nadzieja zastępuje strach. Chcemy pokazać, że empatię można wykorzystywać świadomie, ku dobremu w architekturze, tworząc przestrzenie, które wspierają współistnienie wszystkich form życia. Etyczna propozycja oparta na odpowiedzialności nie tylko za (to, co istnieje), ale także wobec (przyszłych pokoleń), może być kluczem do stabilnej przyszłości, odmienionego świata, którego reguły chcemy pisać na nowo już teraz. Czynią to filozofki, etyczki, pisarki, projektantki, architektki, twórczynie. Pisanie świata na nowo już się rozpoczęło. Proponujemy, by wystawa w Pawilonie Polskim oparta była wokół idei empatycznej wyobraźni, zawierającej w sobie wizje działań, relacji i opisywania świata oraz współpracy z inteligencją natury.

Cała wystawa do minimum ograniczy koszty, jakie poniesie Ziemia i ukaże zrównoważone podejście, którego celem jest zachowanie i ponowne używanie istniejących zasobów. Rezygnujemy z tworzenia i transportu ciężkiej, jednorazowej ekspozycji na rzecz działania na miejscu, z lokalnych zasobów. Głównym kosztem wystawy będzie wkład ludzkiej pracy. Projekt wystawy afirmuje aktywną postawę proekologiczną i prospołeczną, ukazując efekty współpracy oraz wieloaspektowego przenikania różnych dyscyplin.

Nadzieja to działanie. Budynek pawilonu stanie się miejscem realnego działania, współpracy międzygatunkowej. Gleba, materia pomiędzy, złożona z cząsteczek tego spod niej i co na niej, materia przepuszczająca i filtrująca, zostanie odkryta. Proponujemy, by bezpośrednio przed fasadą pawilonu, w pasie o szerokości około 75cm odsłonić ziemię i posadzić roślinność. Oddychająca gleba stanie się widocznym, życiodajnym miejscem, ogrodem mogącym przyjąć rozmaite organizmy: rośliny ruderalne, polne kwiaty, trawy, powoje i malwy, hortensje, grzybnie, i być schronieniem dla drobnych zwierząt. Wąski pas ziemi wzdłuż fasady pawilonu będzie miejscem, gdzie budynek ustąpi miejsca naturze.

Odsłonięcie fragmentu posadzki tworzy pewną przerwę w uporządkowanej przestrzeni. Gleba, zwłaszcza w przestrzeniach miast, jest bioróżnorodnym skarbcem, źródłem życia, o(d)żywczym zasobem, magazynem chłodu i wilgoci. Akt uwidocznienia gleby przyjmuje rolę prototypu - gotowego, dostępnego rozwiązania, które nie wymaga specjalnych działań, długotrwałych przygotowań czy dużych nakładów finansowych. Usunięcie ceglanej posadzki przed pawilonem ilustruje potrzebę wprowadzenia nowych rozwiązań i determinację w ich realizacji.

Nadzieja potrzebuje wspólnoty. Cegły zdemontowanej posadzki zostaną użyte jako budulec głównego elementu ekspozycji - miejsca spotkania wewnątrz pawilonu. Żadna cegła nie zostanie wyrzucona. Wnętrze pawilonu stanie się przestrzenią interakcji między ludźmi, miejscem dyskusji z udziałem Auterek wypowiedzi prezentowanych na wystawie. Skupiamy się na wspieraniu ludzi i edukacji, promując dialog, dzielenie się wiedzą, rozwijanie idei empatycznej wyobraźni.

Nadzieja chroni przed rozpaczą. O przyszłości, która zaczyna się dziś, chcemy mówić empatycznym językiem, tworząc nowe opowieści. „By móc działać inaczej, musimy sobie opowiedzieć świat inaczej”¹. Istotną warstwą ekspozycji będą różnorodne w formie wypowiedzi m.in.: Anny Zań, Katarzyny Nawratek, Ewy Klekot, Urszuli Zajączkowskiej, Marii Mendel, Moniki Rogowskiej - Stangret, wprowadzające nowy wymiar do rozmowy o architekturze, wychodzące poza tradycyjne granice dyscypliny. Ich perspektywy wnoszą wrażliwość, współodczuwanie i pełniejsze spojrzenie na świat, które są niezbędne do tworzenia zrównoważonej przyszłości. W pawilonie znajdzie się zbiór delikatnych, niewielkich wypowiedzi Auterek w formie tekstowej lub fizycznej (drobne obiekty). Ich manifesty, krótkie eseje, nowe definicje, ujęte w formie kart papieru możliwe do zabrania ze sobą przez zwiedzających zostaną tym samym „puszczone w świat”. Wypowiedzi w formie przestrzennej lub audio zostaną pokazane jako towarzyszące głównemu elementowi ekspozycji.

“To be able to act differently, we have to tell ourselves a different story about the world”
Monika Rogowska-Stangret „Być ze świata”

Our work is a gesture of return – we reveal what has long been hidden under the hard layer of the floor. The soil, previously suppressed, will begin to breathe, becoming a nourishing, regenerative space. This simple act of revealing the soil is the beginning of a story about a new, better human’s relationship with the world. It is a decision – we withdraw to give space to nature, giving back what has always been its, looking for opportunities for symbiotic coexistence.

The Polish Pavilion in Venice can become a manifesto of architecture based on empathetic imagination.

We produce and spread knowledge, conduct advanced academic discussions. However, a more empathetic approach is needed, care for all beings of the world, creation of new theories and practices directed towards a “more-than-human-world”, that will better respond to the challenges and needs of the world around us. City spaces have the potential for big biodiversity, harmonious coexistence of thousands of species. Rich in places that elude clear utility categories, they can turn out to be a treasure trove of nutritious resources.

Empathetic imagination allows us to imagine a world where hope replaces fear. We want to show that empathy can be used consciously, for good in architecture, creating spaces that support the coexistence of all forms of life. An ethical proposal based on responsibility not only for (what exists), but also towards (future generations), can be the key to a stable future, a changed world whose rules we want to rewrite now. This is now being done by philosophers, ethicists, writers, designers, architects, creators. Rewriting the world has already begun. We propose that the exhibition in the Polish Pavilion will be based on the idea of empathetic imagination, containing visions of actions, relationships and describing the world, as well as cooperation with the intelligence of nature.

The entire exhibition will minimize the costs incurred by the Earth and will show a sustainable approach, the aim of which is to preserve and reuse existing resources. We are giving up on creating and transporting a heavy, one-time exhibition in favor of on-site action, from local resources. The main cost of the exhibition will be the contribution of human labor. The exhibition project affirms an active pro-ecological and pro-social attitude, showing the effects of cooperation and the multi-faceted intersection of various disciplines.

Hope is action. The pavilion building will become a place of real action, inter-species cooperation. Soil, the matter in between, composed of particles of what is underneath and what is on top of it, permeable and filtering matter, will be uncovered. We propose that directly in front of the pavilion façade, in a strip about 75cm wide, the soil will be uncovered and plants will be planted. Breathing soil will become a visible, life-giving place, a garden that can accommodate various organisms: ruderal plants, wildflowers, grasses, bindweed and mallow, hydrangeas, mycelium and be a shelter for small animals. A narrow strip of land along the façade of the pavilion will become a place where the building will give space to nature. Exposing a fragment of the floor creates a certain break in the organized space. Soil, especially in urban spaces, is a biodiverse treasury, a source of life, a nourishing resource, a storage of coolness and moisture. The act of making soil visible takes on the role of a prototype - a ready-made, available solution that does not require special actions, long-term preparations or large financial outlays. The removal of the brick floor in front of the pavilion illustrates the need to introduce new solutions and the determination to implement them.

Hope needs community. The bricks of the dismantled floor will be used as the building material for the main element of the exhibition - a meeting place inside the pavilion. No brick will be thrown away. The interior of the pavilion will become a space for interaction between people, a place for discussions with the authors of the statements presented at the exhibition. We focus on supporting people and education, promoting dialogue, sharing knowledge, developing the idea of empathetic imagination.

Hope protects against despair. We want to speak an empathetic language about the future that begins today, create new stories. „To be able to act differently, we have to tell ourselves a different story about the world.”¹ The diverse statements of: Anna Zań, Katarzyna Nawratek, Ewa Klekot, Urszula Zajączkowska, Maria Mendel, Monika Rogowska - Stangret will be an important layer of the exhibition, introducing a new dimension to the conversation about architecture, going beyond the traditional boundaries of the discipline. Their perspectives bring sensitivity, compassion and a fuller view of the world, which are essential for creating a sustainable future.

In the pavilion, there will be a collection of delicate, small Authors' statements in text or physical form (small objects). Their manifestos, short essays, new definitions, presented on sheets of paper that visitors can take, will thus be „released into the world”. Statements in spatial or audio form will be shown as accompanying the main element of the exhibition.